

Библиотека
АРХИВА ЕПАРХИЈЕ БРАНИЧЕВСКЕ
Књига 5

Издавач

Епархија браничевска – Пожаревац

Одбор за просвету и културу

Адреса редакције: Хајдук Вељкова 2, 12000 Пожаревац, Србија

Телефон: +381.12.7100222

Електронска пошта: prosvetni.odbor@yahoo.com

www.sabornost.org

Библиотека

Архива Епархије браничевске

Главни и одговорни уредник

Златко Матић

Рецензенти

Епископ проф. др Игнатије Мидић

Проф. др Мирослав Тимотијевић

Техничко уређење и графички дизајн

Мирослав Лазић

Лектура и коректура

Славица Јовановић

Редактура и коректура изворног текста

Зоран Ранковић

Рејсислар

Зоран Ранковић

Штампа

Графостил, Крагујевац

Тираж

500

ISBN 978-86-87329-14-0

Публиковање књиге помогло је

Министарство вера и дијаспоре Републике Србије

ОДЛУКЕ И РЕШЕЊА

САБОРА, СИНОДА И ЕПАРХИЈЕ БРАНИЧЕВСКЕ
1920–1925

Приредили

Зоран Ранковић | Мирослав Лазић

Пожаревац, 2012

С Благословом Његовог Преосвештенства Епископа Браничевског
ГОСПОДИНА ДР ИГНАТИЈА

САДРЖАЈ

- 15 УВОДНА РЕЧ
- 21 ПРЕПИСИ ДОКУМЕНАТА
- 23 О упису ученика у Богословију
- 24 О праву вршења чинодејстава у другој а не у цркви којој парохијани припадају
- 25 О протојерејским и намесничким дневницама за вршење ревизије
- 27 О одредбама Париског мировног уговора које се односе на одржавање гробова непријатељских војника, ратних заробљеника и интернираних лица
- 29 О потраживању података о гробовима погинулих француских војника
- 30 О парохијским приходима избеглих или интернираних свештеника
- 32 О ангажовању рачунопологача за вођење црквених рачунских књига
- 34 О учествовању свештенства у одборима за ратну сирочад
- 35 О избору митрополита Димитрија за патријарха уједињене Српске православне цркве
- 36 О вршењу помена Вуку Стефановићу Караџићу
- 37 О прикупљању прилога за цркву Светог Николе у Барију
- 38 О исплати заосталих неисплаћених прихода свештеним лицима
- 40 О потраживању документације о однетим звонима током рата
- 41 О подацима за попуњавање Службених листова свештенства мирског реда
- 44 О прикупљању прилога за одржавање војничких гробова и изградњу спомен-цркава
- 45 О повластицама за возњу државним железницама и бродовима
- 46 О редовном слању извештаја Управи фондова
- 47 О слању статистичких података о здравственом стању „деце и младежи“

- 48 О забрани путовања руских избеглица без одговарајућих дозвола
49 О патријарховој посланици за Васкрс и држању, од стране свештенства, проповеди о моралним вредностима
50 О поруцбини и доплати карата „Југословенских земаља“ од др Јевте Дедијера
51 О наплати новчане таксе за Црквени фонд
52 О венчавању жандарма
53 О одговарајућој форми попуњавања државних аката
54 О именовану комисије која се бави „спорним обавезама државе или самоуправних тела“
55 О потраживању извештаја о другим браковима српских ратних заробљеника интернираних из Русије
56 О подношењу пријава за свештеничке додатке
57 О прикупљању месечног разреза за Српско православно свештеничко удружење
58 О потраживању података о свештеницима од стране Српског православног свештеничког удружења
59 О препоруци фотографије снимљене приликом уједињења црква
60 О начину вођења званичних преписки
61 О препоруци да се црквена звона наручују из домаћих фабрика
62 О мерама сузбијања ванбрачног живота
63 О препоруци часописа *Чувар здравља*
64 О прикупљању прилога за ратну сирочад
65 О упису Инвестиционог зајма
66 О одржавању четрдесетодневног помена краљу Петру I Карађорђевићу
67 О званичној титули патријарха Српске православне цркве
68 О деловању секте „Душеборци“ и потраживању извештаја о сектама и њиховим активностима
69 О потраживању извештаја о стању гробова непријатељских војника
70 О препоруци часописа *Српски њроповедник*
71 О продаји „сточне и људске хране са манастирских имања Министарству војном и морнарице“
72 О дужностима свештеника да се јављају епископима или надређеним окружним протојерејима
73 О забрани качења у црквама убруса за спомен погинулих лица
74 О трошковима приликом премештаја парохијског свештенства
75 О наплати такси за испитна писма
76 О износу свештеничких издатака на име издржавања епитимије
77 О забрани свештеним лицима да могу ступити у други брак
79 О исплати свештеничких накнада
80 О потраживању извештаја о свештеничким накнадама

- 81 О препоруци *Дечијих новина*
- 82 О предузимању мера против ванбрачно живећих лица
- 84 О прикупљању прилога намењеног братству
руских монаха на Светој Гори
- 85 О потраживању података о имовном и капиталном стању цркава
- 86 О прописима који се односе на одевање свештенства
- 87 О прикупљању прилога за подизање „Дома Мокрањчевог“
- 88 О препоруци књиге Владимира Петковића *Манасџир Раваница*
- 89 О препоруци књиге Сретена Динића *Бујарска
зверствија у врањском окрују*
- 90 О потраживању претплате за *Гласник*
- 91 О томе да свештенство обрати пажњу на богомољачки
покрет и његове активности
- 92 О прослављању обавезних државних празника
и истицању државне заставе
- 93 О прикупљању прилога за подизање
православне цркве у Љубљани
- 94 О брачним парницама
- 95 О потраживању извештаја о имовном и капиталном
стању цркава и манастира
- 96 О чувању и ограђивању гробаља изгинулих и умрлих ратника
- 97 О примању и издавању црквеног новца из Управе фондова
- 98 О потраживању извештаја о удовим свештеницима
- 99 О начину инструисања аката
- 101 О препоруци да се цркве и манастири
претплате на *Службене новине*
- 102 О доласку новоизабраног Епископа браничевског
Митрофана у Пожаревац
- 103 О надлежности у брачним споровима руских избеглица
- 105 О благодарењу поводом венчања краља Александра
и румунске принцезе Марије
- 106 О учешћу пожаревачког протопрезвитера Томе Протића
на венчању краља Александра и принцезе Марије
- 107 О потраживању биографија умрлих и изгинулих
свештеника за време окупације
- 108 О учешћу свештенства на Скупштини Свештеничког удружења
- 109 О препоруци да се при крштавању деци дају српска имена
- 110 О богослужбеном помињању патријарха и епископа
- 111 О ислеђивању другобрачних свештеника
- 112 О препоруци Споменице која садржи фотографије са
венчања краља Александра и краљице Марије
- 113 О упису ученика у Богословију у Битољу
- 114 О промени имена приликом покрштавања иноверних лица

- 115 О потраживању података за састављање *Шемајџизма*
- 117 О објави почетка рада Духовног суда Епархије браничевске
- 119 О мерама за сузбијање „дивљих бракова“
- 121 О потраживању података о удовицама и сирочади свештеника који су погинули од Бугара или умрли у интернацији
- 122 О прикупљању прилога намењених црквено-просветним циљевима
- 123 О препоруци часописа *Православни хришћанин*
- 124 О препоруци књиге др Јована Ст. Кујачића *Алкохол и јекџика*
- 125 О условима под којима удови свештеник „сме примити себи у дом“ извесну особу женског пола
- 126 О наплати чланарине од стране Свештеничког удружења
- 128 О богослужбеном помињању краљице Марије
- 129 О времену и начину оглашавања заручника
- 130 О претплати на часопис *Чувар здравља*
- 131 О браковима закљученим код „мухамеданских свештеника“
- 132 О препоруци књига за Теолошке факултете, Богословије и црквене и манастирске библиотеке
- 133 О богослужбеном прослављању празника Уједињења
- 134 О постављању почасних чланова Духовног суда Епархије браничевске
- 135 О препоруци књиге Јована Цвијића *Балканско ѿлоуосџрво и јужнословенске земље*
- 136 О потраживању података о однетим звонима и црквеним утварима
- 137 О претплати на лист *Весник срџске цркве*
- 138 О правилима Министарства грађевина за израду пројеката и грађење цркава
- 139 О активностима фонда свештеничке сирочади
- 140 О продаји Валдецових биста краља Александра и краљице Марије
- 142 О исплати „додатка на скупоћу“ свештеним лицима
- 143 О прикупљању прилога за црквено-просветне циљеве
- 144 О препоруци осигуравајућег друштва „Континентал“
- 145 О исплати ратне штете
- 146 О исплати чланарина Свештеничком удружењу
- 147 О молитвама поводом рођења и крштења Престолонаследника Петра
- 148 О прикупљању прилога за изградњу дома ратних инвалида
- 149 О пријему руских свештеника у парохијску службу
- 150 О препоруци књиге *Јеванђеље ѿ Маџеју*, у преводу и тумачењу Димитрија Стефановића
- 151 О препоруци часописа *Хришћански живџџ*

- 152 О прикупљању прилога за изградњу Храма Светог Саве
- 153 О именовану за заменика свештеним лицима
изабраним за народне посланике
- 154 О начину рашчињавања свештених лица
- 155 О прикупљању прилога за оправку Саборне
цркве у Сентандреји
- 156 О правилима за подизање нових парохијских цркава
- 158 О препоруци да се свештенство уписује у
чланство Друштва Црвеног крста
- 159 О поступку за бракоразводне спорова свештених лица
- 160 О браковима склопљеним пред руским свештеницима
- 161 О прикупљању прилога за настрадале од
поплаве у „Словачкој“ и Хрватској
- 162 О потраживању имена погинулих у сливу
Брегалнице за време рата
- 163 О достављању црквених рачуна Главној контроли
- 164 О регулисању улога за пензиони фонд удовица
и деце умрлих свештеника
- 165 О потраживању бројног стања „православних,
римокатолика, протестаната,
мојсијеваца и мухамеданаца“
- 166 О правилима за продавање обвезница ратне штете
- 167 О потраживању података о свештеним лицима
- 168 О препоруци часописа *Мисао*
- 169 О регулативама приликом вршења поправки на
црквеним и манастирским објектима
- 170 О издавању извода из црквених књига
државним службеницима
- 171 О исплати дневница инжењерима за
колаудационе и друге комисије
- 173 О препоруци књиге песама Војислава Ј. Илића Млађег
- 175 О доприносу црквених и манастирских добара
у производњи шећерне репе
- 177 О препоруци часописа *Православни хришћанин*
- 178 О прикупљању прилога за свештеничке удовице и сирочад
- 179 О прикупљању прилога за подизање споменика на
Калемегдану заслужним црквеним лицима
- 180 О прикупљању прилога за оправку Саборне
цркве у Сентандреји
- 181 О прикупљању прилога за помоћ руској мисији
у Урлишко-Салмаској епархији
- 182 О препоруци часописа *Свештеничког удружења
Весник српске цркве и Весник*

- 183 О прикупљању прилога за помоћ Руској цркви и њеној мисији у Јапану
- 184 О забрани „произвољних“ ископавања археолошких локалитета
- 186 О препоруци дела *Албум: Карађорђе, животи и дело*
- 188 О прикупљању прилога за пострадале од поплаве у Словенији и Хрватској
- 189 О слању списка умрлих војних обвезника
- 190 О плаћању административних такси
- 191 О препоруци књиге Лазара Илића *Листовићи*
- 192 О вођењу црквених рачуна
- 193 О правилима који се односе на вођење црквених рачуна
- 196 О одређивању тема за излагање реферата на епархијском братском (свештеничком) сабору
- 197 О свештеничким приходима за чинодејства
- 198 О прикупљању прилога у корист Црвеног крста
- 199 О упутствима за чување новца у Државној хипотекарној банци
- 201 О упутствима за вођење црквених рачуна
- 202 О наградама за извршена чинодејства
- 204 О препоруци књиге Косте Н. Христића *Зайиси сѣарої Беоѣрађанина*
- 205 О препоруци књиге *Манасѣир Сѣуденица*
- 206 О препоруци *Рајиної алдума* Андре Поповића
- 207 О ступању у други брак након смрти супружника
- 208 О певању химне у црквама и богомољама приликом државних празника
- 209 О препоруци *Ношиної зборника* Ненада М. Барачког
- 210 О потраживању извештаја о богомољцима
- 212 О прикупљању прилога за подизање православне цркве у Сиску
- 213 О потраживању података приликом рукополагања и постављења свештеника на парохије
- 215 О обавези свештенства да пријављује појаву заразних болести
- 216 О прописима који се тичу наплате такси од лица са брачним сметњама
- 217 О наплати такси
- 218 О прописима приликом обнављања старих цркава и манастира
- 219 О законским регулативама која се односе на финансије
- 221 О наплати такси приликом издавања извода из црквених књига
- 223 О прописима приликом сахрањивања војних лица

- 224 О организовању пољопривредне изложбе
225 О правилима за вођење црквених протокола
226 О висини износа на име издатака које црквене управе
могу чинити без одобрења надлежних власти
227 О прописима који се тичу званичних преписки
228 О ненаплаћивању таксе инвалидима за
регулисање инвалидске потпоре
230 О наплати црквених такси
231 О потраживању извештаја о капиталном стању цркава
232 О препоруци књиге *Алманах СХС*
233 О препоруци књига са народним умотворинама
234 О прописима за подизање нових цркава
235 О наплати таксе приликом одобрења брака
236 О наплати таксе приликом брачних спорова
237 О вођењу евиденције покрштених лица
из ислама у хришћанство
238 О свештеничкој награди приликом заклетви чиновника
239 О потраживању извештаја о црквеним *Лейојисима*
240 О потраживању извештаја о црквама,
парохијама и парохијанима
242 О оснивању Савеза осигуравајућих друштава
243 О штампању *Шемајизма Српске православне папирарије*
244 О обвезницама ратне штете
246 О забрани православног свештенству да се меша
у црквене функције римокатоличком
248 О свештеничкој награди приликом извршења
заклетве над чиновницима
249 О правилима за вођење црквених протокола
251 О обавезама парохијских канцеларија да
примају *Службене новине*
252 О прикупљању прилога за помоћ светогорским манастирима
254 О дозволи за ступање у брак лицима
након смрти супружника
255 О брачним испитима
257 О потраживању уверења о биру
258 О регрутним списковима
259 О свештеничким дужностима
261 О прикупљању прилога за Храм Светог Саве
262 О одређивању теме за расправу на
свештеничком братском сабору
263 О сачињавању планова за цркве
264 О прописима за регрутацију војних обвезника
266 О упутству за правилно вршење богослужења

- 268 О сузбијању активности секти назарена и адвентиста
- 270 О издавању порти под закуп у време
одржавања сабора и заветина
- 271 О обавезној куповини *Шематизма*
- 272 О прикупљању извештаја о стању свештенства
ради добијања додатка на скупоћу
- 274 О чувању расписа духовних власти и претплати на
Гласник Српске православне њавиријаршије
- 276 О препоруци књиге Томе Ј. Бурковића:
Хиландар у доба Немањића
- 277 О повећању дневница окружним протојерејима и среским
намесницима приликом вршења ревизије
- 279 О препоруци да се црквена покретна и непокретна имовина
осигура код Осигуравајућег друштва „Вардар“
- 280 О мерама за сузбијање ванбрачног живота
- 282 О дозвољеној разлици у годинама међу
лицима која ступају у брак
- 284 О повећању трошкова за свештенике који
издржавају епитимију
- 285 О начину и времену приступања Светом причешћу
- 287 О прописима у погледу одевања и спољашњег
изгледа свештенства
- 289 О вођењу евиденције покрштених лица
- 290 О потраживању података за израду
одговарајућих планова за цркве
- 292 О препоруци књиге Добривоја Поповића *Народни лекар*
- 294 О обвезницама Аустро-Угарске монархије
- 296 О бесплатном издавању извода из црквених протокола
- 298 О употреби звона и прангија за потребе мобилизације
- 299 О прикупљању прилога за довршење руске цркве у Београду
- 300 О ангажовању преводиоца у брачним споровима у
којима парничне стране не говоре српски језик
- 301 О препоруци издања Српске књижевне задруге
- 303 О наредби да се при црквама воде *Лейојисци*
- 306 О потраживању извештаја о активностима адвентиста
- 307 О одсуству свештених лица из надлежних парохија
- 308 О куповини црквених календара
- 309 О потраживању података о војничким гробовима и гробљима
- 310 О пружању помоћи Одбора кнегиње Љубице
сиромашним црквама
- 311 О употреби старог и новог календара приликом
вођења црквених протокола
- 312 О издавању извода из црквених протокола

- 313 О наредби да се црквени капитал чува у Хипотекарној банци
- 314 О препоруци свештенству да се придржава закона о таксама
- 315 О исплати ратне штете
- 317 О немогућности исплате једнократне помоћи
свештеничким породицама
- 318 О плановима за грађење и оправке црквених објеката
- 319 О овлашћењима Државне хипотекарне банке

323 РЕПРОДУКЦИЈЕ ДОКУМЕНАТА

377 РЕГИСТАР

УВОДНА РЕЧ

Архивски извори, штампани у петој књизи библиотеке „Архива Епархије браничевске“, представљају део нове тематске целине која носи назив *Одлуке и решења Сабора, Синода и Епархије браничевске*, а која хронолошки покрива период од уједињења помесних цркава и уздицања Српске цркве на ранг Патријаршије (12. септембра / 30. августа 1920. године)¹ до почетка Другог светског рата 1941. године. У питању је период који представља засебну етапу у животу Српске цркве, када, у значајно измењеним друштвено-политичким околностима након Првог светског рата и формирањем нове мултиконфесионалне државне творевине – Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца – долази до великих промена у организационом устројству Српске православне цркве. Уједињењем Митрополије београдске и осталих помесних цркава у Српску православну цркву и проглашењем Патријаршије са патријархом Димитријем на челу, мења се и административно уређење цркве, што се, између осталог, огледа и у оснивању нових и обнови некадашњих Епархија. У склопу ових организационих промена, 1921. године конституисана је, односно обновљена, и Епархија браничевска са седиштем у Пожаревцу, а за њеног првог епископа изабран је Митрофан Рајић, који је на епископској катедри остао до смрти 1930. године. Већ током наредне, 1922. године основан је и Духовни суд Епархије браничевске, као централно црквено-административно епархијско тело.

Сагледавајући доступне изворе са становишта црквене администрације могу се издвојити две целине. Прва обухвата период од конституисања Српске патријаршије, када је Пожаревац још увек био у саставу Архиепископије београдске и када је званична преписка вршена преко њеног Духовног суда, док се друга односи на време након издвајања Епархије браничевске и формирања њених црквено-административних органа. Оснивањем Духовног суда Епархије браничевске, 1922. године, вођење црквене администрације прешло је у надлежност овог епархијског тела. Међутим, и након тог периода надлежни патријаршијски органи су Духовном суду Епархије браничевске или директно епископу слали одређена акта са задатком да их преко окружних протопрезви-

¹ *Пројас усјојстѡвљања Српске патријаршије на дан Сабора српских свейишеља 12.-IX.-1920,-30.-VIII.-1920. у Сремским Карловцима*, Гласник Српске православне патријаршије 5 (1920), 70–73.

тера обнародују подручном свештенству. У питању су најчешће одлуке и решења Светог Архијерејског Сабора и Синода Српске православне цркве. Међутим, поред званичних патријаршијских расписа, Духовном суду Епархије браничевске обраћали су се и надлежни државни органи (Министарство вера, Министарство грађевина, Министарство саобраћаја...), али и многобројна грађанска и национална удружења (Друштво за потпомагање, васпитање и заштиту деце, Српско пољопривредно друштво, Београдско певачко друштво...), као и појединци који су најчешће препоручивали своја дела од опште црквене или друштвене користи. С друге стране, значајан број докумената односио се само на одлуке и регулативе којима је нормиран црквени живот на нивоу Епархије браничевске, које су доносили надлежни епископ или Духовни суд.

У погледу структуре и садржаја извора из међуратног периода, поред брачних парница и судских спорова – који представљају нејвећи део грађе – може се уочити широк спектар тема којих се дотичу, не само из сфере црквене, већ и социјалне, политичке и културне историје.

Међу публикованим изворима у зборнику докумената *Одлуке и решења Сабора, Синода и Епархије браничевске 1920–1925* издвајају се две основне групе. Прва се односи на организационо устројство и црквено-административно уређење Српске православне цркве, као и утврђивање једнообразности у литургијском, богослужбеном и верском животу, док друга група извора у знатној мери осветљава однос цркве и државе. У питању су документа која указују на уплив државе у живот цркве, истичући њену снажну националну компоненту која нарочито долази до изражаја након Првог светског рата. Тада је црква, поред своје основне верске функције, имала и ангажовану улогу у истицању националних идеала и изградњи националне свести. Поред тога, истој групи докумената припадају и многобројни расписи на основу којих се може сагледати социјално ангажована улога цркве и њено учешће у разним хуманитарним акцијама, почев од пружања материјалне помоћи социјално угроженим групама или појединцима, до прикупљања средстава за помоћ другим братским народима након разних елементарних непогода, попут поплава и суша. Такође, ови извори указују на место и значај Српске православне цркве у свеопштој едукацији и креирању индивидуалног и колективног идентитета српског друштва у периоду између два светска рата, када се верски идеали прожимају и спајају с националним. Поред тога, свакако треба издвојити и документа која се односе на духовно и културно-историјско наслеђе, будући да је подизање и опремање цркава умногоме било одређено одговарајућим законским регулативама.

Иако у научној литератури није довољно скренута пажња на значај ових извора, значајан део расписа Епархије браничевске публикован је у *Службеном Веснику Православне Епархије Браничевске*, који је као званично епархијско гласило излазио у периоду између 1929. и 1932. године. Након тога, 1933. године, покренут је нови лист Епархије браничевске *Браничевски весник*, који је, поред вести из живота епархије, такође наставио да доноси и садржаје расписа.

Изворни документи публиковани у књизи исписани су српским језиком и правописом тога доба. Одступања се срећу исписивањем извесних скраћеница на стари начин и навођењем кратких сегмената из богослужбеног текста исписаног црквенословенским, богослужбеним, језиком. Интерпункција и пунктуација у извесним позицијама недостају; знаци навода понекад изостају на почетку или на крају целине. У документима исписаним руком могу се срести две варијанте истог слова (слова *ӣ*, *g*); скраћенице типа *gr.*, *др.* пишу се са једном тачком, две тачке, а могу се срести и без икаквог знака скраћивања (понекад се и иницијали у потпису на крају докумената пишу без тачке); заступљена су различита правописна решења у исписивању истих секвенци (нпр. одсуствовати : осуствовати, осуствује); иста лексема исписује се некад великим, некад малим словом (нпр. Епархије Браничевске : епархије браничевске, Проти : проти, (округа) Пожаревачког : пожаревачког); енклитике се у извесном броју примера пишу заједно са речју уз коју стоје. У народном говору је често изостовљан глас *х*, па је и у овим документима, истина ретко, примећено његово одсуство (најчешће у облику генитива множине заменичке промене: званични/*х*/ листа, ови/*х*/, али и у другим облицима: са/*х*/рана).

Текст изворних докумената доноси се у оригиналној графици, језику и правопису. Скраћеницу су дате у изворном облику, изворна интерпункција доследно се чува. Оштећени делови односно фрагменти докумената који недостају – лакуне – обележени су писањем три тачке у изломљеним заградама (<...>). Тамо где је могуће (хипотетички) разрешавају се таква места и стављена су у изломљене заграде. Поједине, по нашем мишљењу, очигледне грешке настале испуштањем слова или интерпункцијског знака, исправили смо стављањем испуштеног слова или знака на одговарајуће место и у косе заграде – // . На очигледне грешке писара (*lapsus calami*) такође смо указали – стављањем ознаке (*sic!*).

Међу публикованим документима у књизи – за разлику од претходних која су припадала искључиво фонду Пожаревачког протопрезвитерата чија је грађа несређена – уврштен је и изван број из архиве Духовног суда. Будући да је овај фонд сређен, документа садрже и одговарајућу сигнатуру која је наведена у напоменама означеним звездицама. С друге стране, поједини расписи упућени канцеларији окружног протопрезвитера нису сачувани, већ смо пронашли њихове преписе које је надлежни протопрезвитер прослеђивао подручном свештенству.

Треба напоменути и то да нису сви сачувани документи из архиве Епархије браничевске ушли у састав књиге, зато што су поједини знатно оштећени, док је на другима мастило потпуно избледело, што је онемогућило њихово рашчитавање.

Документа публикована у књизи презентована су хронолошким редоследом, мада су извесну потешкоћу стварала поједина решења Архиепископског Сабора, која су прослеђивана у виду прилога уз расписе – који у многим случајевима нису сачувани, као и неусаглашеност у употреби календара. Ради боље прегледности, сваки препис документа има своју нумерацију, испод које се налази

његов садржај у виду сажетих регести. Приликом преписа трудили смо се да, што је више могуће, задржимо изворну форму докумената, а како би се стекао потпунији увид у аутентични изглед грађе, језик и правопис, иза поглавља са преписима налази се блок са репродукцијама. Подвучене реченице у изворним документима у препису су дате у болд варијанти. Испод сваког документа, у виду потписних легенди, исписан је његов редни број из публикације, а уколико је он вишестраничан, у загради је дат и број стране. Како би се стекао што бољи преглед садржаја публикованих извора, на крају књиге налази се општи регистар.

На крају треба истаћи и то да документа у књизи покривају период од 1920. до краја 1925. године по новом Грегоријанском календару, који је био званични државни календар. С друге стране, датуми који се наводе у изворним документима нису у потпуности нормирани, што уноси извесну пометњу. Иако је од стране надлежних црквених органа било прописано да се у црквеној администрацији обавезно наводе оба датума, што у пракси у великој мери није поштовано. Истина, најчешће се срећу оба датума али са различито наведеним распоредом, док су у другим документима заступљени само датуми по старом Јулијанском или новом календару Грегоријанском календару.

У току рада на публикавању грађе помоћ су нам пружиле поједине институције, пре свега, Епархија браничевска, као и већи број појединаца. Најпре смо дужни да изразимо благодарност Његовом Преосвештенству Епископу браничевском Господину др Игнатију, редовном професору Православног богословског факултета, без чијег благослова и свесрдне помоћи реализација идеје да се епархијска грађа објави не би била могућа. Такође, нарочиту захвалност исказујемо и др Мирославу Тимотијевићу, редовном професору на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета у Београду, на драгоценим саветима и примедбама, као и подстицају и подршци, како током истраживачких радова, тако и приликом припрема публикације за штампу, који је уједно, поред Његовог Преосвештенства, и њен рецензент.

Посебну благодарност изражавамо протођакону Златку Матићу, асистенту на Катедри за Основе римокатоличке и протестантске теологије Православног богословског факултета у Београду, на свесрдном разумевању и помоћи током истраживања грађе и рада на припреми књиге, који се истовремено несребично заложио да се библиотека „Архива Епархије браничевске“ нађе у оквиру издања *Одбора за њосвешћу и културу Епархије браничевске*. Поред тога, захваљујемо се и осталом свештенству пожаревачке Црквене општине, пре свих протојереју Дејану Ивковићу, секретару Управног одбора Епархије браничевске и архијерејском намеснику Пожаревачком, протојереју Дејану Томићу, старешини Саборне цркве у Пожаревцу и ђакону Горану Илићу. Поред свештених лица, помоћ су нам пружили и поједини службеници Црквене општине и епархијских тела.

Значајну подршку и корисне примедбе добијали смо од колега и пријатеља мр Игора Борозана и мр Владимира Симића, асистената на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета у Београду, и на томе им веома захваљујемо.

Такође су били драгоцени савети и сугестије историчара и теолога Радована Пилиповића, директора Архива Српске православне цркве, колегинице Александре Илић и лектора Славице Јовановић, на чему смо им искрено захвални.

Поред поменутих колега, захваљујемо и Ивану Јовановићу из Института за теолошка истраживања, при Православном богословском факултету.

На крају, нарочиту захвалност изражавамо протојереју Драгану Лазићу, његовој, као и нашим породицама, на вишегодишњој подршци, несебичној помоћи и разумевању.

Бр. 1

О упису ученика у Богословију

Архиепископ Београдски

и

Митрополит Српски

АЕБр. 2382

9/22. септембра 1920 г.

Београд.

Свима окружним протојерејима и среским намесницима.

Ректор Богословије Св. Саве доставио Нам је акт следеће садржине: „По решењу Господина Министра Вера од 15. септембра ове год. ВБр. 9372, ове године примиће се у I разред Богословије Св. Саве до 50 ученика о државноме и своје трошку.

Упис се врши у канцеларији Ректората, Васина ул. Бр. 11. свакога дана пре и после подне.

У први разред примају се ученици који су свршили најмање четири разреда гимназије или реалке. За упис треба да понесу сведочанство о свршеном IV разреду гимназије или ком вишем и уверење од финансиске Управе о непосредном порезу, ако жели бити благодејанац. Ако жели плаћати, онда ће плаћати онолико колико држава буде плаћала за благодејанце. У Београду ће се вршити упис до 1. октобра, а од 1. октобра вршиће се упис и слати пријаве са горњим документима у Сремске Карловце Ректорату.

Упис ће трајати до 4. октобра по новом календару. Рад у школи почеће 16. октобра по новом календару.

Ученици и нови и стари треба да се лично јаве Ректорату Богословије од 10–14. октобра по новом календару у Сремске Карловце.“

<...> о овом упознати све подручно Вам свештенство, како би они о овоме известили заинтересоване ђаке, да би се што већи број ученика пријавио за I разред Богословије Св. Саве.

Архиепископ Београдски

и

Митрополит Србије,

Димитрије

Бр. 2

О праву вршења чинодејстава у другој а
не у цркви којој парохијани припадају

Архиепископ београдски

и

Митрополит Српски

АЕБр. 2434

15/28 септембра 1920 год.

Београд.

ОКРУЖНОМ ПРОТОЈЕРЕЈУ

Пожаревац.

Поводом покренутих питања о томе, да ли поједини парохијани могу тражити да им се извесна чинодејства врше у другој, а не у оној цркви којој припадају, препоручите свима парохијанима да се за свако чинодејство обраћају својој цркви и своме свештенику.

Ако би поједини од њих пак неодступно тражили да им се које чинодејство обави у другој цркви, препоручите свештенству да, кад кад (sic!) код није спречено каквим другим парохијским послом, овима излази на сусрет саветујући им да извесну суму накнаде и својој цркви / евентуално онолико исто колико буду платили и другој цркви/.

Ово се може само саветовати парохијанима, али се не може тражити ни на каквом законском основу, јер сваки парохијанин, чак и из друге епархије, може захтевати да му се извесно богослужење изврши у ма којој православној цркви.

До умешности свештенства и увиђавности парохијана стоји како ће ова ствар бити регулисана.

Св. Бр. 1094

АРХИЕПИСКОП БЕОГРАДСКИ

и

МИТРОПОЛИТ СРБИЈЕ,

Димитрије

Бр. 3

О протојерејским и намесничким
дневницама за вршење ревизије

Духовни Суд
Архиепископије Београдске.
Бр. 11160.
21 Октобра 1920 год.
Београд.

Распис
свима окружним протојерејима и среским намесницима

Господин Министар Вера под ВБр. 8630 од 30 августа о. г. упутио је Министарском Савету овакву представку:

Чланом 229. зак. о црквеним властима одређено је шта протојереји и намесници имају на име дневнице и попутнина из епарх. разреза за вршење ревизије цркава у своме подручју и до сада никаква измена у закону у смислу повећања дневнице и попутнине није учињен.

Како је међу-тим, под данашњим екон. односима и приликама, које су наступиле као последице дуготрајног рата; немогуће да висина дневнице и попутнине остане иста онаква, како је пре/д/виђена законом, који је био донет пре рата под повољним животним погодбама; то да би се омогућило вршење прегледа цркава по округу и рада свештеничког, част ми је учинити предлог Министарском Савету: да се дневница и попутнина протојерејима и намесницима у границама Краљевине Србије, опсег старих и нових области, за послове предвиђене чл. 229 зак. о црквеним властима исплаћује у величини сума предвиђених у одлукама Министарског Савета Д. Р. Бр. 35864/1919 и Д. Р. Бр. 53778/1919 г. т. ј. по 20 динара и у име километраже по 0.50 и 1.50/2 динара од километра, но с тим, да се ова путовања имају свести на најмању меру и имају се вршити само док ове изузетне прилике трају, по специјалним одлукама надлежних епископа, о којима се предходно има извештавати Министар Вера.

Одлука Министарског Савета по овом предлогу имала би важити од 1. јануара 1920. г. а дотле остају на снази постојећи прописи.

Министарски Савет усвојио је предњи предлог Господина Министра Вера и одобрио „да се исплата дневница и попутнина протојерејима и намесницима у границама старе Краљевине Србије, врши саобразно одлукама Министарског Савета ДРБр. 35864/1919 и ДРБр. 53778/1919 год.“

О овоме је овај Суд под 19 о. м. добио извештај.

Саопштавајући предње Суд Вам препоручује да се у даним приликама управљате по овој одлуци.

За свако путовање треба добити специјалну одлуку епархијског епископа.

Секретар, 29-Х-1920.

Бр: 1421

Председник Духовног Суда
протојереј,
Мих. И. Поповић

Бр. 4

О одредбама Париског мировног
уговора које се односе на одржавање
гробова непријатељских војника, ратних
заробљеника и интернираних лица

Духовни Суд
Архиепископије Београдске.
Бр. 12262
9 новембра 1920 год.
Београд.

Распис

Свим окружним протојерејима, среским намесницима и настојатељима
манастира

Министарство Вера – Православно Одељење – актом својим од 20. октобра
о. г. НБр: 311 доставило је овом Суду следеће наређење:

„Уговори о Миру закључени у Паризу у току прошле и ове године између наше
Државе и Држава савезничких и удружених с једне и појединих непријатељских
држава с друге стране озакоњени су и ступили су у важност.

Они стављају нашој Држави у дужност чување и одржавање гробова
непријатељских војника као и ратних заробљеника и интернираних грађана,
умрлих у ропству сахрањених на нашој државној територији.

Ове одредбе садржане су у:

Уговору о Миру са Немачком чл. 225 и 226.

- „ са Аустријом чл. 171 и 172.
- „ са Бугарском чл. 116 и 117.
- „ са Угарском чл. 155 и 156.

Све ове одредбе о питању гробова индентичне су и гласе:

„Владе савезничке и удружене и (Влада противне уговарајуће стране) чуваће
и одржаваће гробове војника и морнара сахрањених на њиховим територијама.“

„Оне се обавезују да признаду сваку комисију којој једна или друга Влада
стави у задатак да индентификује, попише одржава или подигне пристојне спо-
менике на реченим гробовима и да иде на руку тој комисији у вршењу њених
дужности.“

Оне се осим тога слажу да једна другој, са резервом наређења њиховог наци-
оналног законодавства и потреби јавне хигијене, пружи узајамно све олакшице,

како би изашле на сусрет молбама за пренос у отаџбину посмртних остатака њихових војника и њихових морнара.

– идући члан –

Гробови ратних заробљеника, интернираних грађана, припадника разних зарађених држава, који су помрли у ропству биће одржани пристојно према погодбама предвиђеним у претходном члану овога уговора.“

„Владе савезничке и удружене с једне стране и Влада противне уговарајуће странке с друге стране обавезују се, осим тога, да једна другој ставе на расположење:

1. Потпуну листу умрлих са свима потребним подацима како би се утврдила њихова личност;
2. Сва обавештења о броју и месту где се налазе гробови свих мртваца сахрањених без утврђења њихове личности.“

Достављајући предње томе суду – Конзисторији, Министарство га позива, да са овим одредбама упозна све своје подручне органе и да затражи од њих потпуну листу помрлих бив. непријатељских војника са свима потребним подацима, ради утврђења њихове личности.

Свака листа да буде засебна као н. пр. листа немачких погинулих војника, ратних заробљеника и интернираних грађана, листа аустријских, бугарских, угарских и т. д.

Листу о броју и месту, где се налазе гробља и гробови појединих бив. непријатеља без утврђења њихове личности.

Извештај, у каквом стању се налазе гробља, ко је о њима до сада водио бригу и надзор.

Све ове податке Суд – Конзисторија прегледаће и најдаље до 15 децембра т. г. испослати овом Министарству.“

Достављајући Вам ово Суд Вам препоручује да све податке прикупите од подручних Вам свештеника и овоме Суду одмах и најдаље до 25 овог месеца исте доставите.

Секретар,
Драг. Миловановић
12–XI–1920.

Председник Духовног Суда
протојереј,
Мих. И. Поповић

Духовни Суд
Црквено-школске Гимназије
Бр. 12262
9 новембра 1920 год
Београд.

Распис

Свим окружним протојерејима,
српским капеланима и настојатељима
на манастирима

Министарство Вера - Православно Бугарско -
акош својим од 20 октобра г.т. Нер. 31 доставило
је овом Суду следеће наредбе:

"Говор и о Мир, закључени у Паризу у циљу промене
и обавезне издати наше вјерске и вјерсави савез
црквених и црквених оједне и појединих неутрајталности
државна с друге стране оваквима су и одржали су у
важност

Они обавезују нашу државу у дужности чување
и извршавања тробоја неутрајталности војника као
и осталих војничких и интернираних грађана, ун
рних у државу сарајевских на нашу државној те
риторији

Ове одредбе садржане су у:

уједињеном Мир са Немачком гл. 225-226.

" " " Аустријом гл. 171 и 172.

" " " Бугарском гл. 116 и 117.

" " " Уједињеном гл. 155 и 156.

Зато од едне оштрајно тробоја идентичне су и тиса
Владе савезничке и црквене и Владе државне
повезујуће стране, чуваће и одржаваће тробоје војника
и морнара сачуваних на њиховим територијама

Оне се обавезују да признаду сваку војничку не
једно или друга Владе с друге стране, издати оштрајно
р. Поједине држави или држави припаднике сачувани

тврдибу:

Достављајући Вам ово Суду Вам придржати
да све податке прикупите од подругних Вам
свиштенника и оване Суду одмах и најдоче дола
оног месеца истог године.

Председник Духовног Суда
протојереј,
Ник. П. Пашков

Секретар

17-ХІ-1920-

№ 1868.

Секретар

Духовни Суд
Архиепископије Београдске
Бр. 12 263

9 новембра 1920 год.
Београд

Распис

свила окружним протојерејма, каноничима и настојатељима манастира

Партизанство Вера ахтом својим Бр. 4046 од 7 м. т. тражи да му свештенство достави што је могуће тачније спискове о гробовима француских војника, који су у току рата сахранени на нашој територији, и то делимиче у гробовима, делимиче засебно.

Ови спискови ипају садржавати ове податке:

1. колико има тата гробова;
2. име, презиме и јединица, којој је умрли припадао (пук, баталјон, батаљон);
3. у којим се гробовима налазе гробови и колико, а колико на осамљеним местима;
4. јесу ли гробови ограђени и уређени;
5. зна ли се тачно гроб сваког сахраненог војника, за које се сахранене не зна гроб.

Одговор на сва постављена питања да буде у тачнији и потпунији.

Рок када Суд треба од Вас да добије извештај о предњим наредби до 23 децембра с. т.

Председник Духовног Суда
Протојереј,

Секретар
Др. Милош Јовановић

(М. В. Топић)

Християнскиот Београд

Издание 1966

207 (20-21) 1966 г.

Београд

Воскреним отстојоцима и наставницима
Београдске и мабаре школице

Воскрелите се моралној дукности према омиа,
који су истински на божји токима и покрпи на пативана, те ста-
ко окупити нашу слободу и уредивине, наша сединаа стопална
и одредина матине сине, забн њикови деци, која су остала бес на-
мислите и хранителна, оживотинила и. уместо низ, ивела их на
свети и софемила их за калтан живот. За постојебу сопрана по
дота установено је нарочито централно надремитно државно у
Београду, које има своје обране и отаке по свима оштетенима у живи.

Ватани сво да з едина или објавила има
континентална кланова и сарадника ис своју друштвено стадема, а да
се само свештеници уеланају да у нима уредивину и да буду, бали по
отпорни свога духовног и политичког тонова, наранителни радници.

Ви тети се отпоратни да свако интересе у ко-
мико је по кетаниа, или не дота ивешитија поставрајте се, те тго-
тог на средовати својата окрета уораве дозволите свештеници на
дровор и свештеници или нашу жели, да сви узину највидети у-
чилиа у овом томи. Уредно свештеници или да тети ли особито че-
кити њикови деловат у овом оуманом подухету.

Християнскиот Београд
и Митрополити Србије,
Димитар